

več brez zmotra, ampak dobila je nezmotljivo vodilo, po katerem se mora ravnati; ravno s tem, da je glasbo ponižal v služabnico, povzdignil jo je na vrhunec popolnosti, ker sedaj šele je postala, kar je imela biti.

Uprav katoliška pa se mora zvati njegova polifonija, ker sloni vseskozi na koralu. Kakor cerkvena veda jemlje posamezne verske resnice in jih od vseh strani razsvetljuje v luči človeškega razuma, tako Palestrina glasbo uporablja v koralne napeve. Vsakega posebej na nešteto načinov izpreminja, drobi, sestavlja, pridružuje v najblažjem soglasju drugim, vse je bolj umetno, premišljeno, kakor v gregorijanskem koralu, a vendar je vse tako mirno, neprisiljeno, veličastno.

Palestrinine glasbe ne more prav ceniti in ljubiti, kdor nima njegovega živega verskega prepričanja in kdor v cerkvenih obredih ne umeva visokega alegoričnega pomena. Njen dom je cerkev, v njej je nastala in za njo je zložena; združena s svetimi obredi ima čarobno moč do človeške duše, in niso redki slučajji, kakor se pripoveduje, da so drugoverci prestopili v katoliško cerkev, ko so poslušali te glasove.

Vpliv Palestrine na njegovo dōbo je bil veličanski. Njegov duh je določil pot vsem vrstnikom in tako dosegel, da se je takrat gojila najkrasnejša in najpravilnejša liturgična glasba v katoliški cerkvi, ko je protestantovstvo najbolj napenjalo svoje sile, da ji izpodkoplje veljavo. Po pravici se imenuje ta dōba „Palestrinina dōba“ ali „dōba veličastnega zloga“.

Poleg cerkvene glasbe pa je odslej samostojno nastopila posvetna umetna glasba, ki se je nastanila

v glediščih in koncertnih dvorinah, in dosegla svoj vrhunec v operi. Ta se seveda ni ravnala po pravih cerkvene glasbe, namen ji je bil razveseljovati, ne pa poveljevat. „Palestrinina dōba“ se je najprej v javnosti umaknila „dōbi lepega zloga“. Čutna naslada je stopila na mesto mirne veličastnosti. Duh osemnajstega stoletja ni bil sposoben, da bi bil vsprejel in ohranil vzvišene Palestrinine ideje, ker je drugače mislil in čutil, kakor on. Operni duh se je vrnil celo v cerkev in je naredil iz svete glasbe spako brez pomena. Ob koncu prejšnjega in začetku sedanjega stoletja, ko je stala posvetna operna glasba na vrhuncu, pozabljena je bila cerkvena glasba in ponižana bolj, kakor pred Palestrino. Res, da so prvi glasbeni velikani nove dōbe skladali tudi za cerkev, a njih skladbe so cerkvene le po imenu, njih vsebina je cerkvenim zahtevam naravnost nasprotna.

V zadnjih desetletjih šele se je katoliški svet prebudil in spoznal nedostojnost v hiši božji. Najvišji cerkveni oblastniki delajo na to, da se nedostatki odpravijo in da prejšnje soglasje zopet zavlada v obredih. „Nazaj k Palestrini!“ je geslo, po katerem se ravnajo katoliški glasbeniki. Dela starih glasbenikov se izdajajo, sklada se zopet v njih duhu. To gibanje, ki se razširja naglo po vsem katoliškem svetu, je pač tudi znak katoliške restavracije — poprave Palestrina je res središče katoliške glasbe. Čim dalje se je glasba oddaljevala od njega, tem bolj se je tudi odtuževala svojemu namenu in svoji popolnosti. Zato se letos katoličanstvo tako zanima za Palestrinino tristoletnico, saj s tem se praznuje hkrati tudi obnovenje njegovega duha.

Razne stvari.

Naše slike.

Izmed današnjih slik opozarjamo čitatelje na tri znamenite slike. „Albornoz in njegov generalni štab“. O junaku — Albornozu — je povedal dovolj pisatelj prve naše povesti. Slika nam kaže Albornoz in njegove poveljnike pri vojnem posvetovanju. Albornoz razlaga svoj vojni načrt, poveljniki pa poslušajo in premišlujejo. Prizor je res izvrstno zadet; lepa skupina in hkrati tolika razlika med osebami, določni značaji — vse to kaže, da je umetnik mnogo mislil, ko je delal to zares lepo sliko. Oprava je risana resnično po zgodovini. — „Kristusov pokop“. Ta slika spada med večja in lepša dela slikarske umetnosti, kaže nam skupino: Jezusa, Nikodema, Janeza in tri jokajoče Marije, namreč Mater Božjo, Magdaleno in Salomo. Vsa skupina je v votlini, torej zadaj temna, spredaj svetla. Vsi nekako stojé na kamenu, ki bo pozneje pokrival grob. Vse je izraženo umno in značilno. Mati Božja je zatopljená v žalost, Magdalena —

vzor ženske lepote — si briše solze, Saloma pa dviga roke kvišku proti nebesom, češ, moj Bog, zakaj si pustil, da se je zgodilo tako? Umetno je dovršeno truplo Jezusovo: razširjene prsi, omahnivša roka, glava, lasje — vse skrbno in umno! Na sliki so razdeljene barve tako: Telo je blede, prtovi so beli, Janezov plašč rdeč, spodnja obleka pa zelena, Nikodemova obleka rdečkasta. Ženska obleka modra, siva in zelenkasta. Slika je visoka 3 m in široka nad 2 m in je sedaj v Vatikanu v Pinakoteki. Michel Angelo Caravaggi (l. 1569. do 1609.) je v drugih slikah delal večkrat nekoliko robato, trdo; prištevajo ga naturalistom: a v tej sliki je premagal svoje napake, zato je to delo njegovo najboljšo. — „Molitev v sili“. Ta slika katero nam je narisal znani naš domačin, spominja nas — če tudi je preprosta — molitve, križa in tolažbe, katero dobivamo od zgoraj.

Popravek: Na str. 159. čitaj: Dvanajst pesmij namestu Dve pesmi.